

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 8 K
pol leta 4 "
četrt leta 2 "
posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " dvakrat . . . 12 "
" " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštne 6 K.

XX. glavna skupščina „Zavez“ v Gorici

dne 6., 7. in 8. septembra t. l.

XX. glavna skupščina „Zavez“ se je izvršila naravnost sijajno. Pripravljalni odbor v Gorici je storil vse, da ni bilo za redno delo nobenih zaprek, ampak da se je iztekel vse v najvzornejšem redu. Hvala mu!

Tolike udeležbe ni imela „Zaveza“ pri svojih skupščinah še nikoli. Med Ganglovim referatom smo našeli 500 učiteljev in učiteljev. Ker so vedno še dohajali drugi, smemo brez pretiravanja računati udeležbo na 600. Čim hujše pritiskajo nasprotniki in sovražniki na nas, tem bolj se združujemo, tem več nas je.

Z zadoščenjem moramo poudarjati, da so se udeležili glavnega zborovanja vsi štirje slovenski pokrajni šolski nadzorniki na Primorskem. Čast jim! Oni z učiteljstvom — učiteljstvo z njimi! Kako vse drugače je to n. pr. na Kranjskem. Pa tudi tu bo sčasoma drugače!

Naši dnevi v Gorici so bili v resnici lepi. Posebno impozantno je bilo glavno zborovanje, kjer sta referata tovarišev Gangla in Peska razvnela skupščino do ognjenega navdušenja in odobravanja.

V nastopu podajamo kolikor možno natančno poročilo.

Seja upravnega odbora.

Seja upravnega odbora se je začela ob 11. dopoldne v hotelu „Pri jelenu“. Seje so se udeležili vsi upravni odborniki, razen enega, ki je opravičil svojo odsotnost.

Upravni odbor je določil in redigiral poročila za delegacijo, ter se razgovarjal o notranji upravi in o notranjem delu „Zavez“.

Zborovanje delegacije.

To zborovanje se je vršilo po naznanjenem vzporedu, in sicer tako:

LISTEK.

V spomin Fr. Ellerju.

Napisal koroški tovariš.

Hvaležnost, spoštovanje in ljubezen do moža, ki ga nam je ugrabil nemila smrt, mi narekuje te vrstice; niso zato nikak podroben životopis, ampak le spontan izraz čustev, ki navdajajo koroške slovenske učitelje, stojče pod vtiškom žalostne vesti.

Zalujemo za svojim starost, za vzortovarišem in zglednim rodoljubom. Ta žalost je iskrena, je globoka, a ni taka, da bi nas potrla, da bi nas storila malodušne — ne, nasprotno!

Baš sedaj, ko ne biva več v naši sredi, se nam zbuja, se nam vsiljuje, raste v nas spoznanje o izrednih vrhnih tega moža, o bogatosti, o veličini njegove osebnosti, o kremnitosti, čistosti njegovega značaja, o zglednosti njegovega življenja in delovanja. Sedaj šele prezremo njegovo življensko delo in se zavaramo, kaj pomeni naš Eller v zgodovini našnega gibanja koroških Slovencev. In njegova

Predsednik otvori zborovanje.
Predsednik L. Jelenec:
Slavna delegacija!

V imenu upravnega odbora „Zavez“ avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev, ki je sklical današnjo XX. delegacijsko sejo v lepo solnčno Gorico, pozdravljam vse delegate in delegatine najiskrenejše.

K XX. delegacijski seji ste se zbrali danes, cenjeni delegati in delegatine. Dolga doba društvenega delovanja v kratkem človeškem življenju!

Če primerjamo našo organizacijo od onega časa sem, ko se je vršila prva delegacijska seja, vidimo velikanski napredok. Imeli smo takrat le majhno število učiteljskih društev, ki so zbirala učiteljstvo pod svoje okrilje ter skrbela za blaginjo svojih članov in za napredok ljudskega šolstva v okraju, in nekatere dobrodelne društva, ki so vsaj nekoliko lajšala in slajšala tožne in skrbipolne dneve bednega učiteljstva. Pa še ta maloštevilna društva so hodila svoja pota. Skupnega smotra niso imela, nikdar niso združeno in enotno povzdignila svojega glasu za teptane pravice učiteljskega stanu.

Ko se je pa ustanovila naša Zaveza je šinilo novo življenje v naše vrste. Mogočno gibanje je nastalo med slovenskim učiteljstvom, ki je prerojeno in polno navdušenja hitelo na delo. Po vseh šolskih okrajih so se ustanovila učiteljska društva, ki so od svojega početka in bodo vedno ogujšča pravega rodoljubnega dela za napredok naravnega šolstva, za napredok slovenskega naroda na kulturnem in socijalnem polju.

Ustanovljena društva so se združila v močno falango v Zavezo, ki je že odbila obilico neopravičenih sumničenj in krivičnih napadov na skupno slovensko učiteljstvo od strani nasprotnikov luči in svobode.

Posebodateljica med Zavezom in njenimi društvami, je pa Zavezina delegacija. Od nje ima Zaveza veljavno in moč, da trdno in hrabro stoji na braniku, držeč v eni roki meč, braneč

osebnost raste v naših očeh in mi se klanjam njegovemu duhu in zremo kvišku k njemu, svojemu vzoru. Nikoli nam ni bil po duhu bližje, nikdar ni nas njegova osebnost bolj navduševala, nas ni pogled nanj bolj jačil in hrabil kot danes, ko krije njegovo telo že hladna zemlja.

Spomin na njega, ki je toliko delal, trpel in ljubil nas mlade svoje tovariše-somišljenike, še tesneje združuje v čisti ljubezni do domovine k skupnemu rodoljubnemu delu v smislu in po zgodu rajnega. Nič zato, ako nas tudi zapostavljajo ali celo preganjajo! Niso li mar tudi njega!? In vendar ga zavidamo in vendar se nam vidi njegova usoda lepa, zaželena.

Domovina, rojaki se ga danes hvaležno spominjajo in vedo ceniti življensko njegovo delo. Videl je sadove svojega truda in z mirno zavestjo zrl v oči smrti, rešilki iz hudih telesnih bolečin, z zavestjo, da ni živel zaman, da njegovo življensko delo ni od danes do jutri, da je ustvaril nekaj trajnega, resnično dobrega.

Zakaj: ne sovraštro ne fanatizem ga nista vodila, temveč čista, plamteča ljubav do kulturno zapostavljenega naroda. Ljubezen pa

naše pravice, v drugi plamteča bakljo prosvete, ki naj preganja klerikalno temo iz naših dežel.

V Zavezi se stekajo želje in naporji skupnega slovenskega učiteljstva in naloga njenega, da napre vse sile in moči v uresuščenje njegovih zahtev. Dolžnost Zavez je pa tudi, dajati svojim članom navodila za uspešno delo v občo korist in kazati pot, po kateri najprej pridejo do zaželenega cilja.

O lepem zvanju in o važni nalogi Zavez in drugih društev sem govoril že pri nekaterih delegacijskih sejah, danes poudarjam samo dvoje.

Delegati in delegatine, zbudite v svojih društvenih skrb za vrl in značajen učiteljski načrta. Društva v mestih, kjer so učiteljišča, naj stopijo povsod v dotiko z učiteljišči! Z ognjevitom besedo jim pojasnjite, kako važen, a tudi sila težaven je učiteljski stan, kažite nevarnosti, ki prete mlademu učitelju na trnjevi poti učiteljskega življenja; prikriti pa jim tudi ne smete, koliko preganjanja in brutalne načnosti jih čaka, če bodo kot značajni može hrepenci po svobodi in pravem napredku. Ko pa stopijo naši mladi tovariši med nas, vzemimo jih v svoje okrilje, sprejmimo jih v svoja društva ter skrbimo in vestno pazimo, da nihče ne zaide med družbo, ki dela sramoto svojemu lastnemu stanu.

Prepričan sem, dragi delegati in delegatine, da boste uvaževali te moje besede, ker vem, da ponesete vsako leto od delegacijske seje v svoja društva lepe ideje in misli, ki jih izkušate uresničiti. „Na delo med ljudstvom“ smo vam zaklicali lansko leto v Radovljici. Prav ste pojimili ta klic, kar nam izpričuje to, da so vsa Zavezina društva ustanovila socialne odseke, ki marljivo izvršujejo svojo zadačo. Posebna naloga teh odsekov naj bo, da skrb za šoli odraslo mladino. Pred šolskim pragom že čakajo našo mladino brezvestni ljudje, jo ugrabijo in hočejo zasužniti, da bi nikdar ne stala na lastnih nogah, nikdar ne mislila s svojo glavo. Ne zapustimo mladine na šolskem pragu;

in nje hčerka požrtvovalnost prejmeta prejalis le svoje povračilo. Ni ena misel, porojena iz ljubezni, ni eno dejanje, posvečeno plemenitemu namenu, ne izgineta brez sledu; temveč oplemenjujeta preko poedinka potomce, za rodom rod; v vekov veke blagotvorno spajata hotenje in mišljenje človeško in porajata vedno nove plemenite sadove.

Iskal je smisel življenja v ljubezni, v delu za svoj narod. Odtod sigurnost, ki je z njo stopal skozi življenje, odtod duševno ravnotežje, ki ga ni izgubil v nobenem, še tako težkem položaju.

In zato se nam vidi njegovo življenje lepo, posnemanja vredno, zato se tudi mi ne strašimo neprilik, ki čakajo slehrnega izmed nas, ki hoče po njegovih potih življenja in delovanja.

Zgledajoč se na njem, vidimo tudi misoter življenja v pozitivnem, trajne uspehe rodečem delu za svoj narod. Jasno nam je zato, da je ustvaril nekaj trajnega, resnično dobrega.

Težko je primerno oceniti in očrtati njegovo narodno delovanje; zakaj bil je skromen mož, ki ni razbobil v svet vsakega uspeha,

stoimo ji še dalje ob strani in skrbimo za njen daljno izobrazbo. Ustanavljajmo za njo bralna, peska, telovadska in druga izobraževalna društva. Če smo bili mladini v šolski dobi skrbni učitelji in ljubezni vzgojitelji in za starši njeni največji dobrotniki, smemo biti prepričani, da bo tudi pozneje slušala naš glas, ko jo bomo klicali k sebi in jo vodili po pravi poti do prave omike.

Z iskreno željo, da bi se učiteljstvo vse slovensko z največjo marljivostjo poprijelo tega lepega in hvaležnega dela, otvarjam delegacijsko sejo. (Odobravanje.)

Legitimiranje delegatov in delegatinj.

Tajnik tov. Drag. Česnik prečita nazznane delegate in delegatine, ki so se vsi legitimirali s tem, da so najavili svojo prisotnost.

Tajnikovo poročilo.

Tajnik tov. Dragočesnik Česnik:

Slavna delegacija!

Častiti tovariši in tovarišice!

Zopet mi je čast, poročati Vam o delovanju „Zavezine“ vodstva upravnega odbora od zadnje glavne skupščine, ki se je tako izredno lepo vršila lansko leto v divni Radovljici, do danes.

Nepozabni nam ostanejo oni krasni dnevi, ko smo se v družbi z našimi milimi gosti iz Češke, Srbije in Hrvaške nauduševali za nadaljno neumorno in neustrašeno delo na načrnu in prostvenem polju, ko smo si prisegali, da se nobeni sili ne umaknemo s svojega začrtanega puta, nego da hočemo vztrajati kot zvesti, zavedni in odlični sinovi in hčere svojega slovenskega naroda ter napredni in svobodomiselnih učitelj in učiteljice. A ob teh krasnih uspehih naše organizacije se je lotila bleda zavist mednarodnih naših klerikalcev, ki bi radi v temi uganjali neopazeno svoj humbug, pa jim zažiga napredno šolstvo in učiteljstvo in, da morajo odmikati svoje nečedne prste tam, kjer so se nadalejali

ki ga je dosegel, vsakega koraka, ki ga je storil.

Tudi potem, ko je lansko leto šel v pokoj, ni držal rok križem, ampak napravil si je nove načrte za svoje bodoče narodnogospodarsko v obrambno dlo. Zakaj njegov duh je bil še čil, svež, nesklonjen, njegovo srce še mladostno navdušeno. Idealnost mišljenja, globoko vero v svoj narod, pogum in veselje do življenja si je ohranil neskaljeno do zadnjega diha. To so znaki duševnega plemstva, izrednega duha. Rajski je bil šolnik z dušo in telosom, idealnovosten in navdušen učitelj. Da je našel vseeno časa za res idealno izvenšolsko narodno delovanje, priča o njegovi veliki marljivosti in narodni požrtvovalnosti.

Da se Marija na Zili — občina, kjer je deloval 25 let — ni potopila v nemškem morju, je največ njegova zasluga. Težko si je nepoznavalcu razmer predstavljati, kako narodno ogrožena je ta občina, ležeča ob jezikovni meji, tik pred mesom Beljakom.

Umenvo je, da je že šolski mladini izkušal vcepiti gorko ljubezen do domovine in narodno zavetnost. V to svrhu si je iz lastnega nabavil lepo šolsko knjižnico, namenjeno in do-

kaj ugrabiti za svoje nečiste namene. Umevno je, da človek brez značaja, brez idealov, brez resnice v samemu sebi, ne more biti blag nego podel, zmožen za vsako — četudi "moderno" hudodelstvo. In takih hudodelstev imajo ti ljudje brez števila na svoji kosmati vesti. In ko bi danes prišel zopet Kristus med nas, oni bi ga še enkrat križali in proglašili bi njega, ki je bil ljubezen in resnica, za krivega proroka in ne bi jenjali prej, da ga uničijo. A hvala Bogu, časi, ko so smeli razni tirani neovirano tlačiti narod, so že davno minuli in "vsaka sila do vremena". Tok časa se ne da ustaviti. Tudi nje bo — ako pravočasno ne krenej s krivega pota — pomedel s pozorišča in pričala bo o njih življenju le še slaboglasna zgodovina. (Dobro!)

"Zaveza" steje danes 35 društev z 2061 člani. Med temi je 50 častnih, 1927 pravih in 54 podpornih članov.

Vsa ta društva so imela v pretečeni upravni dobi 146 zborovanj z 153 predavanji, hospitacijami in razpravami. Vobče je delovanje "Zavezini" društev postalo z malimi izjemami mnogo bolj živahno, vzlici temu da nas mori vsepovsod slabo naše materialno stališče. Kaj zmora zavedno učiteljstvo — če hoče — se je jasno pokazalo ob zadnjih deželnozborskih volitvah na Goriškem Strezni, mirnim in koristnim delom si mora učiteljstvo pridobivati tla med narodom in bodočnost bo naša, ker bo narodova.

"Zavezino" vodstvo je imelo do danes 6 sej, upravni odbor pa dve. Vse seje — razen ene upravnega odbora v Gorici — so se vrstile v Ljubljani.

V "Učit. Tov.", "Slov. Narodu", "Edinstvo", "Domovini", "Soči", "Nar. Listu", "Gorenju" in "Popotniku" se je priobčila običajna zahvala vsem osebam in korporacijam, ki so na katerikoli način sodelovali na tako izborni uspeli glavni skupščini v Radovljici.

A. Peskova brošura "Na delo med ljudstvo" se je dala tiskati v 1000 izvodih in se razposlala posameznim društvom v razpečavanje. Potom okrožnic so se pozivala učiteljska društva, naj sklicejo izredne zbole, ki se naj pri njih posvetujejo o izvenšolskem delovanju, izvolijo dotične odseke in vpošljijo o tem po ročila "Zavezini" vodstvu. Vse to se je tudi izvršilo s priznanja vredno disciplino in izvoljeni odseki tudi večinoma prav dobro izvršujo svojo naloge. Kot "osrednji odbor" fungira začasno pripravljalni odbor, v katerem so člani "Zavezine" vodstva in tov. A. Pesek. Med slovenskim učiteljstvom se je razvilo prav živahno delovanje in zato smemo upravičeno upati, da bodo dosegli z "delom med ljudstvom" najlepše uspehe, samo če bodo vztrajni. To seveda nikakor ne ugaja našim stalnim "priateljem" klerikalcem, ker to ni na njihovem programu. V imenu "ogorčenega ljudstva" (to ubogo "ljudstvo") denuncirajo, hujskajo, blafigo vsakega, ki si drzne brez njihovega dovoljenja storiti kaj za narod, za občo blaginjo. A to nas ne moti! Preko takih izbruhov podlosti prehajamo neustrašeno na dnevni red — na resno delo. (Dobro!)

Za zgled naj nam služi mož, ki smo ga vsi ljubili in spoštovali, ki smo ga poznali, naši vrali in zvesti sobojevniki, tov. Alojzij Strmšek. Dne 6. septembra 1907 je zatusnil za

večno oči, a delo njegovo bo živel in pričalo še poznam potomcem, da je bil rajnki Strmšek neumoren delavec na šolskem, narodnem in gospodarskem polju. V srečih vsega zavednega učiteljstva bodi ohranjen vrlemu možu trajen in hvaležen spomin. (Slava!)

Rajnki je bil mnogo let odbornik "Zaveze" in zadnji čas njen II. podpredsednik. Pri pogrebu dne 8. septembra 1907, ki se ga je udeležilo mnogobrojno število preprostega ljudstva, intelligence in učiteljstva, je zastopal "Zavezo" predsednik L. Jelenc.

Umrl je letos tudi predsednik "Slovenskega učit. društva za kočevski okraj", Fr. Gregorčič, nadučitelj v Dolenji vasi pri Ribnici. Tudi njegovega pogreba se je udeležil "Zavezino" predsednik. (Slava!)

V Celju se je vršil od 6. do 8. septembra 1907 shod radikalnega dijastva, ki ga je naš predsednik brzovjavno pozdravil. Učiteljstvo naj povsod podpira stremljenje naprednega dijastva, saj oni so naši sobojevniki, prošnjeni najlepših idealov za bodočnost slovenskega naroda.

Letos se je osnovalo novo ferialno izobraževalno društvo "Vesna". Ustanovni shod dne 2. avgusta t. l. je pozdravil v imenu "Zaveze" tov. Luznar.

V začetku novembra meseca 1907 so zborovali na Dunaju zastopniki vseh naprednih in svobodomiselnih učiteljskih društev Avstrije, da manifestujejo za izboljšanje učiteljskega gmotuega stanja. Tega impozantnega shoda, kjer smo se složno združili učitelji brez razločka narodnosti, so se udeležili med drugimi vsi "Zavezini" delegati, potem "Narodna Prosveta" in "Krčko učiteljsko društvo" iz Istre, "Dalmatinska zveza", "Učit. društvo za korčulanski okraj" in učit. društvo iz Dubrovnika in Šibenika. O tem zborovanju so bili avizirani vsi napredni državnozborski klubi in je bilo navzočih mnogo državnozborskih poslancev, ki so nam v imenu svojih klubov zagotavljali pomoč in podporo. Od jugoslovenskega kluba je prišel državni poslanec Biankini, a odšel je pred zaključkom shoda in ni podal nikake izjave. Pri naučnem ministrstvu je bila tozadnja avdijenca dne 19. novembra in so se je udeležili le zastopniki posameznih avstr. učiteljskih zvez. Z našimi zahtevami je v tesni zvezi s niranje deželnih finanč. Kako se bo stvar rešila, še ni jasno, vendar je prišla ta zadeva tudi v državni zbor in je upati, da pride v prihodnjem zasedanju na razpravo in končno odločitev.

Pač zadnji čas je že, da se kaj zgodi za nas, zakaj kupa naše mizerije je do roba polna. Naše gmotne razmere so abnormalne in država nas sama nekako sili, da naj sežemo po abnormalnih sredstvih, da obvarujemo sebe in svojo rodovino najhujše bede. Škandal!

Z novim letom je prevzel upravništvo "Učit. Tovariša" tov. Andrej Rapé iz Ljubljane. Oznanila v "Učit. Tov." pa ima v rokah tov. Wider. Z novim letom 1908 se je tudi povečala oblika "Učit. Tov.", kar je vobče ugajalo. Priznati pa je, da je list napredoval tudi po vsebinji. Vzlici temu se dobre neki "malkontenti", ki jim nobena stvar ni dobra in prav urejena. Seveda, zabavljati je najlagljije, a kadar je treba kaj delati, takrat se ti možakarji poskrijejo in ni nobenega doma. (Tako je!)

Dotakniti se moram njegovega narodno-politiškega delovanja.

Bil je vnet zagovornik skupnega složuega delovanja vseh narodnih činiteljev na Koroškem, ker je v le tem videl edino jamstvo boljše bodočnosti koroških Slovencev.

Bolelo ga je pač, ako je videl, da je zala slovenska politika po zaslugu njenih voditeljev na protinatradna pota, a zatajeval se je, sodeloval je, ker je znal, da le tako pride do vpliva in lahko kaj ukrene v prid dobri stvari. Bil je delaven član slov. kat. pol. in gospodarskega društva. Ni ga plašila firma, imeti je hotel delokrog, postavilo ga je to društvo celo enkrat kot deželnozborskog kandidata. Svojim načelom pa se ni nikdar izneveril; vsi so ga poznali in spoštovali kot čist značaj, ki ni nikdar iskal osebne koristi, ki je vedno odločno zagovarjal narodno korist, ali je potem to bilo izvestnim politikom všeč ali ne.

Eller je doslej edini slov. učitelj na Koroškem, ki je aktivno posegel v politiko. Mlajši njegovi tovariši mu v tem oziru niso sledili, imeli so zato svoje tehtne razloge. Ne pride pa kateremu na misel Ellerju očitati, da je v tem oziru hodil svoja pota; nihče od nas

Čitalnici v Rajhenburgu je podarila "Zaveza" na njeno prošnjo nekaj prejšnjih letnikov "Zvončka".

Vsem društvom se je razposlala okrožnica, ki smo v nji opozarjali člane na zavarovanje pri banki "Slavija". Banka "Slavija" je izplačala letos "Zavezi" prvi rok dogovorjene provizije v znesku 2036,54 K, drugi rok je obljubila, da bo plačala v kratkem.

Prof. dr. Ilešič je sprožil misel, da bi se otvorili v Ljubljani za učitelje počitniški vsečiliški kurzi. O tem je izdal "Zavezino" vodstvo v "Učit. Tov." oklic, ki ste ga gotovo čitali in ki smo v njem vabili učiteljstvo na udeležbo. Prijavila pa sta se vodstvu samo dva učitelja-slušatelja, čemur je vzrok pač najbolj slabo gmotno stanje in pa to, da se dotična zadeva ni prav natančno razložila, prihodnje leto pa nas bo prof. dr. Ilešič o tem natančno informiral.

Tov. A. Pesek je sestavil načrt delovanja "Narodne socialne zvezde", kakor se je po njegovem prizadevanju že ustanovila na Spodnjem Štajerskem. Mogoče bi ne bilo napačno, ko bi se o tem natančneje poučili, oziroma, ko bi se v to svrhu izvolil stalni odshek pri "Zavezi".

"Naša moč" je obskuren listič, ki prodaja razno sirovino pod firmo Gostinčarjeve imunitete. Ta listič je priobčil v 5. štev. z dne 3. januarja 1908 članek "En šomašter je bil...". Na ta naduti članek se vodstvu ni zdelo vredno posebe reagirati, nego ga je "Učit. Tov." dobesedno priobčil, da razvidi lahko vsak tovariš, kakšnih budalosti in smešne oholosti so zmožni današnji patentirani priatelji ljudstva. Z ljudmi, ki očividno bolehalo na megalomaniji, se pač ne da pametno občevati, ker spadajo v opazovalnico za umobolne ali pa se jim mora preskrbeti primeren nagobčnik. (Dobro!)

Ker so se nekateri naročniki pritoževali, da ne izhajajo "Zavezini" listi pravočasno, je opozorilo vodstvo "Učit. tiskarno", naj skrbi za red. "Učit. tiskarna" je odgovorila, da so se nekateri številke listov zakasnila zaradi ogromnega dela v tiskarni, da pa se bo v bodoče skrbelo, da izidejo listi pravočasno.

Zaslužnemu uredniku "Popotnika" ravnatelju M. J. Neratu, je predsednik povodom 25 letnice "Popotnikovega" uredništva pismeno čestital.

"Društvo slovenskih književnikov in časnikarjev" v Ljubljani je povabilo "Zavezo" na sodelovanje za prireditev slavnosti 400 letnega P. Trubarjevega rojstva. "Zaveza" se je temu povabilu drage volje odzvala.

Dne 29. decembra 1907 je bil v Ljubljani koncert "Pevske zvezemora v skih učiteljev". "Zaveza" jih je sprejela po deputaciji na kolodvoru, pri koncertu, ki so ga izvajali v "Unionu", pa jim je izročila krasno diploma. Za oboje je "Pevska zvezda" s pismom z dne 12. januarja 1908 "Zavezo" prav presrčno zahvalila.

Odbor za Jan Legovnagrabiški spomenik v Pragi (sestoječ iz slovenskih visokošolcev) je naprosil slovensko učiteljstvo po "Zavezi" za podporo. V to svrhu je razposlalo vodstvo vsem "Zavezini" društvom okrožnic s prošnjo, naj vsako društvo v ta namen prispeva po 10 ali 20 K in naj ta znesek vpošlje "Zavezi", ki bo nabran denar

ne dvomi, da je imel edini namen služiti našemu napredku.

Nečesa se pa lahko učimo od Ellera: Nikdar ni pozabil nepotrebne obzirnosti napram narodnim nasprotnikom, nikdar ni vprašal, ali jim je njegovo delovanje všeč ali ne, ni si dal vezati rok. Zadostovalo mu je, da je bil sam s seboj edin, da je pred svojo vestjo lahko zagovarjal svoje postopanje. Nikdar ni narodnim nasprotnikom, najsiti tudi tovarišem na ljubo, kaj opustil, kar je služilo narodnim interesom.

Ker je z duhovniki mnogo občeval v svrhu skupnega narodnega dela, so mu nemški in nemškutarski učitelji očitali klerikalno mišljenje. To ga ni premotilo. Znal je, da koroški Nemec sploh odreka Slovencu eksistenco, torej je njegova skrb za naš napredok le hinavska.

"Pustite nas živeti, in mi si uredimo svoje odnose in zadeve. Drugega odgovora nimam zanje." "Napredno" nemškutarska politika mu ni pomenila nič drugega kot germanizacijo, germanizacija pa mu je bila istovetno demoralizacija naroda.

Kako so ga nemški in nemškutarski tovariši zaradi njegovega narodnega mišljenja črtili, o tem nam priča dejstvo, da so ga ob

poslala odboru v Prago, v "Tovarišu" pa priobla izkaz prispevkov. Do danes se je v ta namen nabralo od društev okroglih 300 K.

Pri glavni skupščini "Zvezes slovenskih učiteljev in učiteljic" dne 20. aprila 1908 je zastopal "Zavezo" predsednik L. Jelenc.

"Gornje grasko učiteljsko društvo" je praznovalo dne 25. junija t. l. 20 letnico svojega obstanka in ga je predsednik brzovjavno pozdravil.

Od 8. do 13. avgusta t. l. se je vršil v Pragi s hodo slovanskega učiteljstva, ki so se ga udeležili učitelji in učiteljice vseh slovanskih narodnosti, dne 12. avgusta 1908 pa je bil ustanovni občni zbor "Zvezes slovenskega učiteljstva v Avstriji". Prvotna pravila te najmočnejše avstrijske učiteljske zveze vlada ni hotela potrditi in storila je to šele, ko so jih izpremenili, kakor je zahtevala vlada. Vodstvo "Zaveze" je sklenilo, da z odobrenjem upravnega odbora, oziroma, delegacije pristopi k tem novoustanovljenim zvezam. "Zavezo" je zastopal predsednik L. Jelenc, tajnik D. Česnik in odbornik I. Šega. "Zavezini" delegati pri ustanovnem shodu so bili tovariši: Jelenc, Česnik, Dimnik, Križman, Pesek, M. Roš, Pribil, Germek in tovarišica Sabadin.

V odboru "Zvezes slovenskega učiteljstva v Avstriji", sta bila izvoljena kot zastopniki "Zaveze" avstrijskih učiteljskih društev tovariši E. Gangl in D. Pribil.

Kako ljubezivo in navdušeno so nas Čehi povsod sprejemali, ste gotovo že čitali v "Učit. Tov." in v drugih listih. To razumejo samo Čehi! Od njih se moramo učiti neizprosne, jeklene narodne zavesti, ognjevitega narodnega ponosa, pa tudi treznegata vzdajnega dela na gospodarskem in kulturnem polju. To je narod velik in močan, a dosegel je to iz lastnih moči in celo proti volji gotovih državnih krogov. In danes stoji v prvi vrsti kulturnih narodov v Evropi, uvažujejo ga in boje se ga! Pa kako je tam lepa sloga!

Pri nas pa davi brat brata in če ga ne more zadaviti sam, pokliče na pomoč najhujšega sovraga, da mu ga pomaga ubiti. Tako se rešuje domovina!

Naša "Zaveza" je torej tudi v tem upravnem letu razvijala lepo delavnost. Kakor doslej, se je tudi v minuli dobi ob vsaki ugodni in primerni priliki zavzemala za korist, čast in ugled učiteljstva. Tako ostani tudi v bodoče: Vse svoje moči posvetimo povzdigti šolstvo in učiteljskega stanu, da se dvigne tudi blaginja našega ljudstva! (Ploskanje.)

Tov. Pesek: Naj predsednik pojasi zadevo glede Legovega spomenika v Pragi.

Predsednik pojasi to zadevo, ki se vzame odobruje na znanje. (Dalje.)

Poziv!

XXIII. glavna skupščina "Družbe sv. Cirila in Metoda" se vrši dne 13. septembra v Ptiju. Isteča dne prirede tamožnja narodna društva v ptujskem Narodnem domu ljudske slavnosti.

Prireditev je za narodno-eksponirano točko, kakor je Ptuj z okrajem vred, naj-

Dalje v prilogi.

priliki zborovanja zveze koroških učiteljev v Beljaku, ki ji je kot gost in svoječasni sostanovitelj prisostoval, s hruščem in vpitjem prisilili, da je ostavil dvorano. Nemški učitelji, ki je bil priča prizoru, je označil to postopanje kot poldost. Pomisliti je, da je bil mož osivel v učiteljski službi in res častitljive zunanjosti. Res je, da so ga treznejši nemški tovariši spoštovali zbog njegove pedagoške izkušenosti.

Zadnja leta je doživel veselje, da je videl, kako število slov. tovarišev počasi, a sigurno narašča.

Baš kar se odločnosti, neustrašenosti tiče, je Eller koroškim slovenskim učiteljem lep zaled.

Cesar koroškim učiteljem slovenskega pokolenja nedostaja, to je odpornosti duha, samozavesti, potrebne brezobzirnosti. Preveč mu je ležeče na tem, da ohrani priateljske odnose z nemškimi, oziroma nemškutarskimi tovariši

večjega pomena. Zato se obrača odbor do vseh narodnih činiteljev, naj skrbe za kar največjo udeležbo.

Predvsem pa trkamo pri našem narodnem učiteljstvu. Znano je, kako stališe zavzema klerikalna stranka proti družbi zlasti od tedaj, od kar se je izvolil v vodstvo zaupnik učiteljstva. S tem večjo gotovostjo tedaj pričakujemo, da se bo učiteljstvo, jedro naprednih čet, oklenilo našega edinega narodno-obravnega društva.

Pripravljalni odbor polaga največjo važnost na to, da se udeleži veliko preprostega ljudstva zborovanja in slavnosti. Obrača se tedaj do učiteljstva ptujskega in sosednjih okrajov, da s svojo agitacijo privede obilo kmetiškega prebivalstva k slavnosti, ki naj dvigne njegovo narodno samozavest.

Lepaki so se že razposlali, posebnih vabil se ne bo razpošljalo.

Pojasnila daje rade volje „Moška podružnica družbe sv. Cirila in Metoda“ v Ptiju. Tja se je tudi obračati zaradi skupnega obeda in prenočišč.

Na veselo snidenje!

Pripravljalni odbor.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca avgusta: K 141.548:30.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštini znakah. Na prošnje brez vpošiljavne navedenih znakov se ne odgovarja.

Naši dnevi na vseslovenskem avstrijskem učiteljskem shodu.

(Dalje.)

Praznik vseslovenskega učiteljstva.

Praga, 9. avgusta 1908.

Naše najsmejše sanje o moči in zavesti vseslovenskega učiteljstva je nadkrilil dan 9. avgusta l. 1908., dan, ki ga mora vseslovensko učiteljstvo zapisati v svoje zgodovinske analne z zlatimi črkami, in sicer pod naslovom: Novi vek. — Pri pogledu na to pestro množico slovenskega učiteljstva, ki se je zbrala ta dan v veliki dvorani „Žofina“ — bilo nas je nad 6000 — in kjer so bili zastopani vsi slovenski narodi, zakaj prihiteli so zastopniki Bulgarov, Čehov, Hrvatov, Malorusov, Poljakov, Rusov, Slovakov, Slovencev, Srbov — nam je nehote prišel v spomin oni krilati stavek, ki ga je zapisal veliki ameriški mislec Ralph Waldo Emerson v svojih „Essays“: „Oni je velik, ki je to, kar je, postal iz lastne moči, ne naslanjajoč se na tujo moč!“

Shod vseslovenskega učiteljstva je otvorilo združeno učiteljstvo pljenjskega okraja z lepo pesmijo, „Svoji k svemu!“ in komaj so potihnili zadnji akordi te značilne pesmi, je vstal predsednik pripravljalnega odbora, učitelj Bog-

dan Skála, ter v iskrenih besedah pozdravil zbrano učiteljstvo, poudarja, da je prevezlo mesto Praga protektorat nad I. vseslovenskim avstr. učiteljskim shodom, pravzaprav vseslovenskim učiteljskim shodom, dobro vedoč, da je ravno ta shod prevažnega pomena za ves slovenski rod.*)

Prvi pozdrav izroča prvi županov namestnik kraljeve Prage, dr. A. Štach, poudarja, da ne gleda danes le slovenska Praga z radostjo in ponosom na ta shod, temveč vse Slovanstvo, zakaj ta shod obeta popolniti tokar je zasnoval prvi slovenski shod pred kratko dobo. Vi ste oni faktor, ki vam izroča slovenski oče, slovenska mati svoj najdražji zaklad, da mi vcepite moč za težki življenski boj. Vam je izročena naša mladina, da jo vzgojite v značajne ljudi, ki bo enkrat koristila rodovini, družbi in narodu. — A ugled yaše organizacije bo pridobil, ako nam vzgojite naš najdražji zaklad v ljudi, ki bodo stali na višku sedanjih zahtev, ki bodo stali v prvih vrstah narodnih bojevnikov. S takim delovanjem koristite vsemu Slovanstvu. V tem uverjenju želim vašemu shodu najlepše uspehe in vam kličem v imenu kraljeve Prage presrečen „Nzdar!“ (Gromovito ploskanje in odobravanje ter klicanje: „Hočemo!“)

Nato je prebral tajnik pripravljalnega odbora oficijalne zastopnike na današnjem shodu, in sicer so bili zastopani: zastopniki vseh samostojnih slovenskih učiteljskih društev, oziroma zvez, dalje zastopnik narodnega kluba, drž. in dež. poslanec prof. dr. Jar. Čelakovský, poslanec dr. Fořt, ing. Neumann, Votruba, Trojan, Klofač, Choc, Slavík, Lisy, Körner, dr. Hajn, Zazvorka, Holanec, Kotlák V., Bergmann, Johanis, dr. Drtina, kot zastopnik vseučiliških profesorjev, dalje zastopniki „Ustav Matice šolske“, „Svobodne misli“, „Uradniškega društva“, „Dijaške zveze“, zastopnik mesta Roudnice, župan Kobr, in meščanski učitelj Schröter kot zastopnik zveze mešč. učiteljev.

Dalje so bili na shodu zastopane oficijalno po svojih zastopnikih — ne všeči vseh čeških učiteljskih zvez — sledče slovenske učiteljske korporacije: Krajowy Związek Nauczycielstwa Ludowego w Galicji z siedzibą w Krakowie, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne z siedzibą we Lwowie, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne w Cieszynie, Všernzky swaz učit., Rusinska organizacija v Bukovini, Zaveza jugoslovenskih avstr. učit. društev, Savez hrvatskih učiteljskih društava, Bulharska Učiteljski Svaz, Učiteljsko Udrženje v Kraljevini Srbiji, Učiteljsko Društvo v Splitu, Narodna Prosveta v Pulju, Srpsko Učiteljsko Udrženje v Hrvatskoj i Slavoniji in Srpsko Učiteljsko Udrženje v Bosni in Hercegovini.

V imenu češkega učiteljstva je shod pozdravil predsednik združenega učiteljstva na Češkem, prav simpatični tovaris Jos. Černy, pozdravlja najsršnejše vse brate učitelje in sestre učiteljice, kakor tudi vse prijatelje učiteljstva in mile goste. Poudarja, da ima dat-

*) Vseh pozdravnih govorov pač ne moremo dobesedno priobčiti, ker bi bilo to za naš list preobširno, pač pa opozarjam vse slovensko učiteljstvo, zmožno češčine, da si nabavi stenografski zapisnik tega shoda, ki v kratkem izide.

Op poročevalca.

prepričan, da je narodno-kulturno delo edino delo za napredok, da je narodna misel edina prava nositeljica napredka. Njemu je bilo brezdomovinstvo in klerikalizem istovetno; zavedal se je v polni meri kaka nevarnost grozi narodu, ako se njegova duhovščina brez pogojno udinja breznarodnemu klerikalizmu. V kolikor je bil duhovnik naroden, v toliko je bil njegov somišljenik, v toliko mu je bil napreden in pozdravljal je v njem narodnega sotrudnika in soborilca. V širjenju narodne kulture, narodne samozavesti je videl edino jamstvo pravega napredka; zakaj prepričan je bil, da narod samozaven, ponosen, narod, ki veruje vase, ne bo nikdar tlačanil, bo o svoji usodi sam odločeval.

Da, takih mož, kakor je bil Eller, potrebuje slovenski Korotan. Zato bodi nas mladih njegovih tovarišev-somišljenikov nalog, ga kolikor se da, nadomestiti, hoditi njegova poto, slediti njegovemu zgledu in tako postaviti rajnemu svojemu vzor-tovarišu trajen spominek, ki bo še poznam redom pričal, kaj premore mož, čigar mišlenje in delovanje je prošinjeni čiste, gorke ljubezni do domovine, do naroda. Slava mu!

našnji shod nalog, izvesti vse one zadače, ki jih je nabral pripravljalni shod v teoriji, izvesti v praksi, da bi bila slovenska vzajemnost praktično rešena na kulturnem polju. Učiteljstvo obljuduje, da to delo rado dovrši, a pričakuje tudi podpore in krepke zaslombe. V vnesenih besedah se dalje spominja jubileja previšenega našega vladarja, kterege jubilej je obenem tudi naš jubilej, namreč 40 letnica naših šolskih postav, predlagata, da se vpošlje na najvišje mesto zahvalo za to dobro, a sklepa z željo, da bi današnje delo imelo največji uspeh v delu slovenskega učiteljstva za obči blagor. (Burno odobravanje.)

Nato so bili izvoljeni častni predsedniki in tajniki vseh navzočih učiteljskih korporacij, in sicer kot predsedniki: Uroš Blagojević za srbsko učiteljstvo iz kraljevine Srbije, Št. Radič za srbsko učiteljstvo iz Slavonije, G. Pentscheff za Bulgare, L. Jelenec za slovensko učiteljstvo, Iv. Wersyporch za rusko učiteljstvo, St. Nowak za poljsko učiteljstvo, Dav. Trstenjak za hrvaško učiteljstvo, Al. Konečny za moravsko učiteljstvo, Š. Nemec za češko učiteljstvo Šlezije, učiteljica M. Tumova za češke učiteljice in slednjici J. Černy za zvezo čeških mešč. učiteljev.

Izmed došlih zastopnikov je shod pozdravil v presrečnih besedah drž. poslanec dr. J. Čelakovský, omenjajoč, da pozdravlja shod v imenu visokošolskega prof. kolegija. Spominja se minulih učiteljskih shodov, onih shodov, ko je bilo učiteljstvo pravzaprav še edini boevnik za narodni blagor, posebno onega leta 1903., ki je dal impulz današnjemu krasnemu shodu, od katerega pričakuje največ uspeha.

Drž. poslanec prof. dr. Drtina viharno pozdravljen pozdravlja shod v imenu češke univerze ocenjevaje veliko kulturno delo češkega učiteljstva in želi, da bi se i vesoljnemu učiteljstvu kmalu odprla vrata univerz.

Učitelj F. Moravec pozdravlja v imenu „svetovne zveze“, a kot zastopnik prof. dr. Pastrnka želeč, da bi bil ta shod prehodnik k veliki svetovni vseslovenski zvezi.

Tajnik „Svobodne Misli“, dr. Bartošek, prinaša pozdrave vse za pravo duševno svoboudo vnetih drugov v upanju, da zasije tudi učiteljstvu v kratkem lepša doba.

Dr. T. V. Novak pozdravlja v daljšem govoru zbrano učiteljstvo v imenu „Jednote Komenskeho“, da bi sprejelo v svoj program slično reformo, kakor jo je to društvo.

Učitelj I. Tuma pozdravlja v imenu društva „Dedictvi Komenskeho“, da naj učiteljstvo deluje v smislu naukov tega velikana.

Drž. poslanec ing. Neumann prinaša pozdrave „Kluba čeških poslanec“ z zagotovilom, da bo le-ta stal zvesto na strani ljudskega učiteljstva.

V imenu svobodomiselnih čeških poslanec je govoril poslanec dr. Körner, v imenu agrarcev poslanec Zazvorka, za češke narodne socialiste poslanec dr. A. Hajn in Choc.

Za „Češko šol. Matica“ je kaj lepo govoril zastopnik dr. Pr. Šamal, poudarja, da ima vsak narod pravico do materinskih šol, a vsak pravi ljudski učitelj dolžnost, odgajati otroke v narodnem duhu.

Drž. poslanec V. Johonis omenja v svojem pozdravu, da bodo socialnodemokrati poslanci stali vedno na straži, da se ne vtihotapi sovražnik, ki bi hotel ovirati razvoj sedanjega šolstva.

Učitelj Ludvíček z Dunaja pozdravlja shod v imenu teptanega dunajskega češkega naroda, kjer je nad 50 tisoč otrok brez materijskih šol, in prosi pomoči slovenskih poslancev.

Po teh mnogobrojnih pozdravih, izmed katerih zasluži mnogi, da bi ga doslovno objavili zaradi njegovih lepih misli, so prišli do besede zastopniki posameznih učiteljskih korporacij. Teh govorov pa žal, zopet ne moremo objaviti v polnem obsegu.

Prvi je izpregorovil poljski delegat I. Nowak, ki prinaša najsršnejše pozdrave češkemu učiteljstvu, zahvaljuje ga za te lepe dneve. Zavzema se za slovensko vzajemnost ter pojasnjuje, kaj morajo pretrpeti njih bratje v pruski Nemčiji.

S frenetičnim aplavzom je bil sprejet apostola slovenske učiteljske vzajemnosti, Dav. Trstenjak, pozdrav, ki je zvenel v prekrasnih akordih, da misija slovenske prihodnosti tiči ravno v slovenskem učiteljstvu, temu nosilecu humanitarnih idej. Bodočnost je naša !

V imenu gališko-poljskega učiteljstva je govoril delegat Jaworski, v imenu Rusov Iv. Wertyporoch. Oba sta se zavzemala za slovensko vzajemnost, ki obstojaj v medsebojnem spoznavanju in ljubavi.

L. Jelenec je pozdravil shod v imenu slovenskega učiteljstva, ki je poudarjal, da so nam Čehi v mnogih ozirih učitelji. Spominjal se je dalje žalostnih šolskih odnošajev v Trstu in na Koroškem.

Predsednik „Učit. Udrženja“ iz kraljevine Srbije, Uroš Blagojević, je dokazoval, da je prvi korak do slovenske vzajemnosti medsebojno spoznavanje in skupno delo na kulturnem polju.

Delegat hrvaškega učiteljstva, J. Klobočar je mnenja, da mora učiteljstvo delovati v smislu največjega učitelja J. Komenskega, če hoče doseči trajne uspehe na narodni probaji.

V krasnih besedah je nazdravil delegat srbskega učiteljstva iz Slavonije Št. Radič, poudarjajoč, da si hočemo podati slovenski učitelji roke v skupno delo, da hočemo dovesti vse slovenske narode do take kulture, na kakršni stoji češki narod.

Bulgarski delegat G. Pentscheff upa, da se s tem shodom poravna vsaka razlika med slovenskimi narodi in da nastane doba prave slovenske vzajemnosti.

Delegat I. Marinković iz Dalmacije želi, da današnji shod prenosti vsa nesporazumljiva med posameznimi narodi, in pionirji tega bodo dimo mi slovenski učitelji.

Delegat prof. Krčmař iz Bosne pozdravlja shod v imenu bosanskega učiteljstva in želi, da bi slovensko učiteljstvo vzgajalo zgodlj dovršene ljudi.

V imenu šleškega učiteljstva pozdravlja shod delegat S. Nemec, da današnji shod prinese boljšo bodočnost slovenskim narodom.

† Leopold Abram.

List za listom odpada.

Smrtna kosa nam je zopet hipoma pokosila hrabrega bojevnika na slovenskem šolskem polju v polpretekli in še v sedanji dobi. — Leopold Abram je bil idrijski rojek, rojen v letih 1840—1845. Dovršil je idrijsko ljudsko šolo in ondotno enoletniško učiteljišče (v letih 1860—1864.). Služboval je najprvo na Kočevskem, v Nemški Loki, a že pred letom 1880. je prišel za nadučitelja v Kostanjevico ob Krki, kjer je kakih 20 let pri neugodnih šolskih razmerah hvalevredno deloval in kjer je imel hude boje z ondotnimi nemškutriji (ki so se pa zdaj precej poskrili). Zaraditega je prišel v nemilost pri nemških okrajnih glavarjih, ki so bili njegovi predstojniki. Rajnki Abram se jih pa ni ustrashil; zakaj bil je značajen, energičen in zavedal se je, da je izpolnjeval svoje uradne dolžnosti do pičice. Zaradi teh svojih lepih lastnosti mu je bilo učiteljstvo krškega okraja v letih 1880—1890. izkazalo svoje zaupanje ter ga volilo v c. kr. okrajni šolski svet, kjer je hrabro, dosledno in neustrašeno zastopal učiteljske, šolske in

narodne koristi. To mu je tudi nakopal jezo okrajnega glavarja barona Schönbergerja, da je bil po njegovem vplivu uradno premeščen v Senožeče.

Tukaj mu je pa delal brez potrebe neprilike tovariš, ki je pa tudi prejinslej (nekako za kazen) imel sam velike sitnosti zaradi drugih zadev.

Abram se je zaraditega naveličal službovanja v javni šoli. Ni si bil zaslužil še cele pokojnine, dasi je služboval najbrže celih 40 let, ko se je podal v pokoj v bližnjo Gorico, kjer pa ni miroval, marveč si je naložil težko delo. Prevzel je vodstvo (gotovo tudi veliko poučevanja) v slovenskem „Šolskem domu“, kjer je mnogo razredov, veliko mladine in pa malo plače — zaradi siromaštva Slovencev, ki vzdržujejo to zasebno šolo.

Znani disciplinovani, a do svojih pravic zopet dospeli delegat Al. Konečny — burno pozdravljan — prinaša pozdrave moravskega učiteljstva, žeče, ker ima slovansko učiteljstvo dvojnega sovražnika, namreč, Nemca in klerikalizem, da se tesno združi v močno falango, zakaj potem je kot celota ne premagljivo.

V imenu učiteljic pozdravlja shod učiteljica M. Stejskalova, poudarjajoč, da mora biti stremljenje učiteljic kakor tudi učiteljev istomerni, osredotočeno v neumornem delu za narodni blagor.

Delegat F. O. Černy pozdravlja shod v imenu češkega mešč. učiteljstva, žeče mu plodonosnega skupnega dela.

V imenu čeških učiteljic in čeških žená sta govorili učiteljica M. Tumova in gospa Eliška z Purkynou o emancipaciji slovanskega ženstva od samostanskih vzgojevalnic.

V dvorani je vladala prav tropična vročina, a vkljub temu je vztrajalo zbrano učiteljstvo čvrsto do zadnjega trenutka in čas je hitel bliskoma.

Ura je minevala za uro, in kazalo je skoro prekoračilo eno poldan, ko je prišel do končne besede predsednik tega shoda, Bogdan Skála. — V iskrenih besedah je zahvaljeval vse navzoče za njih trud in požrtvovanost. V „iskrenih“ besedah se je spominjal „velikodušnosti“ „viteških“ Madjarov, ker niso dopustili tlačenemu slovaškemu učiteljstvu, da bi se bilo oficialno udeležilo tega našega praznika. Spominjal se je tlačenih poznanosti Poljakov in lužiških Srbov, ki jim je svobodomiseln režim pruske vlade zabranil pohod tega učiteljskega shoda, a spomnil se je slednjič črnogorskega učiteljstva, ki ni moglo zradi raznih ovir pohititi med svoje brate v slovensko Prago.

In kot zadnja točka tega shoda je bil izboren referat tovariša J. Černega: „O narodni výchově“. (O narodni vzgoji) — O referatu izpregovorimo priljeno obširnejne in hočemo podati glavne misli.

(Dalje.)

Hranilnica in posojilnica „Učit. konvikta“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom se je dne 1. kimavca t. l. preselila v Gradišče št. 4, I. nadstr. t. j. v poslopje, kjer je Učit. tiskarna.

Krauzejeva osnova pedagogike.

Črtice. Priredil Janko Polák.

(Dalje.)

IV.

V tretji črtici sem omenil, da vpliva telo potom čutov na dušo. Prva duševna povračba tega vpliva se javlja v čutenju in hrepenuju, čutenje prilagoditi vplivu. Čutenje je izprava samo občutno in se v najnižjem duševnem življenju ne izpreminja. Po telesu zbujeno in v duši pojavljeno čutenje imenujemo telesnodušno čutenje. Ono je lahko prijetno sli pa neprijetno. To dvojno čutenje zbuja tudi dvojno hrepene. Prvo hrepeni prijetno čutenje obdržati, drugo pa hrepeni neprijetno čutenje odvrniti.

Po čutenju zbujeno hrepene imenujemo nagon.

Ker je nagon hrepene po utolažbi telesnih potreb, zaraditega je toliko vrst nagonov, kolikor je vrst telesnih potreb. Nagon se zavise od telesne udeležbe. In ta se javlja v telesnem delovanju.

Telesni občutek, telesno delovanje, telesnodušno čutenje in potom tega zbujeno hrepene je vsebina najnižjega duševnega življenja.

Ker zbujenje telesnodušnega čutenja in od tega zavisno hrepene s telesnimi občutki vstaja in izginja, zaraditega v najnižjem duševnem življenju ne moremo govoriti o duševni vsebini kot taki. Res je, da se duša tudi v najnižjem svojem življenju zaveda hrepene, zbujenega po čutenju. Toda to zavedenje je bolj slutnja nego pa zavest kot taka. Zaraditega tudi o zavesti kot taki v najnižjem duševnem življenju ne moremo govoriti.

Najnižje duševno življenje živi otrok v svoji nežni mladosti. Pojavila pa se to še tudi

na srednji in najvišji stopnji duševnega življenja. Zakaj kolikokrat se dogodi, da hočemo hipoma pojavljeni se neprijetni občutek pregnati z zamahljajem, ne da bi se tega v istem hipu zavedali. Kamoli, da bi se zavedali predmeta, ki je provzročil ravnokar omenjeni zamahljaj! . . .

V.

Iz večkratne obnovitve občutnega čutenja se razvijeta spoznanje in zaznanje.

Čutenje in hrepenuje sta enostavna duševna pojava. Spoznanje in zaznanje pa nista enostavna duševna pojava. Zakaj ta dva poznata predmet zbudite, kar pa o onih dveh ne moremo trditi.

Po zaznanju ostane podoba v duši. In to podobo imenujemo predstavo. Razločujemo posamezne, zdržene, delne in celotne predstave.

Zaznanje, ki je jasno vsaj v glavnih po-tezah imenujemo znanje.

Predstave so tvarjenje duševnega bistva. One so stalne. Zavise so od zakona, ki je podoben zakonu težnosti snovnega sveta.

K čutenju in hrepenuju najnižjega duševnega življenja se pridružita v srednjem duševnem življenju zaznanje in predstava. In sedaj že lahko govorimo o duševni vsebini. Ona se stoji iz zaznanj in predstav, ki so v duši. Predstavljamo pa si lahko samo en del duševne vsebine naenkrat. Tega dela se tudi zavedamo. Duša se torej lahko zaveda. Dejstvo, da si naenkrat lahko predstavljamo povsem jasno samo eno predstavo, imenujemo ozkost zavedenosti. In v tej tiči vrstenje predstav.

Omenil sem že, da hrepeni duša tvoriti celoto zase. In v tem tiči izvor zavedenja.

Predstave se družijo v duši potom enakočasja in potom enakovrstnosti. Zmožnost duše, predstave ohraniti in se jih zopet zavediti, imenujemo spomin. Spomin je tem boljši, čim boljša je moč ohranitve predstav in pa hitrost njih zavedenja.

Predstave pozabimo, ako so tako slabe, da jih izpodrinejo močnejše na nedoločen čas. Če se hočemo kake pozabljenje predstave do-misliti, moramo preiti vso vrsto onih predstav, v katerih upamo najti pozabljenje predstav. In to imenujemo spominjevanje. Če najdemo iskanu predstavo, pravimo, da smo se je spomnili.

Duša more predstave izpreminjati. To duševno moč pa imenujemo domišljijo. Izpremena predstav nastane na ta način, da duša nekatere dele zamenja z enakimi ali pa vsaj podobnimi. In to se vrši ob času druženja predstav potom enakovrstnosti.

Neizrečno bogati domišljija dušo s predstavami! . . .

Od postanka telesnodušnega čutenja je zavisno, da so tudi zavedne predstave delno zavisno od občutnih predstav. To opazujemo posebno tam, kjer so čuti zbudili občutno telesnodušnega čutenje. Bodisi prijetno, bodisi neprijetno. In občutne predstave hrepene prijetne občutke obnoviti, neprijetnih pa seogniti.

In to je poželenje.

Nagon nastane iz telesnodušnega čutenja kot takega, poželenje pa nastane samo iz predstav takega čutenja. Nagon se nanaša na obnovljenje ali nagnenje telesnodušnega čutenja kot takega, poželenje pa se nanaša samo na njega predstave.

Nagon kakor tudi poželenje pa se javljata v delovanju telesa. In iz tega razvidimo prav lako, da se tudi srednje duševno življenje razvija iz telesnih občutkov. Samo da to življenje izpreminja, množi in bogati duševno vsebino in s tem tudi delovanje telesa. In to ga loči najbolj od najnižjega duševnega življenja.

Srednje duševno življenje živi otrok v dobi ko se začne zavediti svoje okolice. Ono trajata toliko časa, da ga izpodrine najvišje duševno življenje. Trenotek, kdaj to nastopi, ni pri vseh ljudeh isti. Pri nekaterih se pojavi kmalu, pri nekaterih pozno, pri nekaterih pa sploh nikoli.

(Dalje.)

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

,Jubilejska samopomoč.“ V Žireh je 3. avgusta 1908 umrla članica gospa Marija Božič. Zapustnikom sem izplačal znesek 452 K. Oni člani, ki še niso poravnali za slučaj Abram, naj znesek sedaj podvoje, to je namesto 2, naj vpošljejo 4 K, drugim pa pošljem poloznico. Ker prej nismo bili slučajev smrti, sta zdaj dva zaporedoma, saj ne vemo dneva . . .

Ig, 8. septembra 1908.

François Trošt,
t. č. predsednik.

Kranjsko.

Slov. učiteljsko društvo za kočevski okraj zboruje dne 17. t. m. v Dolenji vasi po tem vzporedu:

1. Ob pol 11. uri requiem za pokojnega tovariša Gregora. Potem odkritje njegovega spomenika. (Za vsak slučaj vzemite pevci Mohorjevo pesmarico s seboj.)

2. Nekaj o lepopisu s posebnim ozirom na Levčev lepopis. (Poroča tov. Zupančič.)

Tovariši in tovarišice, udeležite se tega zborovanja polnoštivalno, da izkažemo dostojno čast pokojnemu tovarišu. Za obed se je zglastiti po dopisnici pri tov. Zupančiču v Dolenji vasi.

Odbor.

Srednješolski vestnik.

** Osebna vest. Profesor na I. drž. gimnaziji v Ljubljani, g. Davorin Petelin je stopil na lastno prošnjo v začasen pokoj.

Prof. Adolf Müller goriške višje realke je premeščen na Rainerjevo gimnazijo na Dunaju. Prof. g. Hemetsberger pride z goriške gimnazije na gimnazijo 13. okraja na Dunaj. Na goriško gimnazijo je imenovan za profesorja Oswald Kreisel, dosedaj suplent na gimnaziji v Beljaku. Na visjo realko pa pride prof. Rudolf Nachtigall z nautične akademije v Trstu. — Profesor na gimnaziji v Kranju, Evgen Jaric, pride na I. državno gimnazijo v Ljubljani. Ti le suplenti so imenovani za prave učitelje: dr. Simon Dolinar na I. drž. gimnaziji v Ljubljani za gimnazijo v Kranju, Ivan Hille na nemški gimnaziji v Ljubljani, Valter Obrist na realki v Ljubljani za realko v Prostojovu na Moravskem, Stefan Podboj na I. drž. gimnaziji v Ljubljani na drž. gimnazijo v Celovcu, Maks Sever na I. drž. gimnaziji v Ljubljani na gimnazijo v Novem mestu, Anton Sušnik na gimnaziji v Kranju.

** Prva reformna gimnazija v Avstriji. Iz Gimundna poročajo, da se tamoznja državna gimnazija preosnuje v reformno realno gimnazijo. To bo prva šola te vrste v Avstriji.

** Nove srednje šole. Pred nekaj dnevi je izšla odredba naučnega ministrstva glede novih srednjih šol, namreč realnih gimnazij in reformnih realnih gimnazij. Obe novi srednji šoli obsegata po 8 razredov, glavni razloček med obema je ta, da se poučuje latinsčina na realnih gimnazijah v vseh 8 razredih, v reformnih realnih gimnazijah pa samo v višjih 4 razredih. Grščina odpade popolnoma. Absolvencje enega in drugega zavoda lahko nadaljujejo študije na vseh visokih šolah, izvzemši nekatere stroke (na primer klasiško filologijo).

Književnost in umetnost.

Dobra gospodinja. Spisala Minka Govekarjeva. Kakor bi ne bilo brez solnca nikakšnih sadov, brez ljubezni ne plemenitih srce, tako bi ne bilo brez knjig naprednih in prosvetljenih narodov.

Knjige so ono sredstvo, ki poživilja in okrepiče narodov duh, ki ga prosvetjuje in mu pomaga korakati vzporedno z zahtevami časa in kulture. Dobre knjige in dobri časniki so svetilke, čihi žarki ogrevajo narodovo srce, ki ga blažijo in navdušujejo za vse blago in lepo.

Zato pa so avtorji dobrih knjig in pisatelji dobrih člankov pravi apostoli narodov. Kjerko hočejo doseči uspehov v napredku, kjer hočejo razširiti med ljudstvo lepe ideje, povečati korist in blaginjo, povsod morajo začeti s pisano besedo. Zato ga že ni stanu, da bi ne imel svojih strokovnih glasov, poučnih in koristnih knjig in navodil, ki ga naobrazujejo, bodrijo in navdušujejo.

Med vsemi stanovi, med vsemi poklici je najvažnejši pač oni, ki sloni na slabih ramenih žene, je materinstvo in gospodinjstvo. A baš to najvažnejše zvanje je bilo med Slovenskimi — žal — do zadnjih let skoropozabljeno. Marsikatera slovenska mati in gospodinja, pa tudi marsikatera učiteljica je občutila pomanjkanje knjig, navodil in dobrih nauk o gospodinjstvu. Zato nam je kaj dobrodošla knjiga „Dobra gospodinja“, ki jo je spisala Minka Govekarjeva. Dobrodošla, pravim, zakaj skoro gotovo ne bo Slovenke, ki bi je ne vzela z največjim veseljem in zanimanjem v roke. Tu dobi zlatih naukov za gospodinjstvo in za dolžnosti, ki jih ima kot mati, gospodinja in državljanica, čihi vednost jih bo v njihovem poklicu bolj osrečevala kot največja dota.

Knjiga je po vsebini razdeljena v tri dele.

Prvi del ima splošna navodila o narodnih in ekonomnih dolžnostih gospodinj in mater, o duševni in strokovni naobrazbi ženstva, o vzgoji, o važnosti šol ter o razmerju gospodinju do poslov in nasprotno.

Drugi del vsebuje bistvo gospodinjstva, t. j. govori o kuhanji, stanovanju, jedilni, shrambi, vrtu ter perilu in obleki.

Tretji del pa opisuje obče dolžnosti gospodinjine glede narodnogospodarskega na-predka.

Dobro blago se hvali samo, zato bi bilo odveč, ako bi hvalila še posebe katerikoli del

te knjige, zakaj vse je dobro, vse je potrebno. Omenim naj le nekatere točke kakor: „Ženske in knjige“, „Starši in šola“, „Alkoholizem in ženstvo“. Pisateljica priporoča, kaj in kaj naj čitamo, da bomo imelo korist in užitek od tega. In to je tako važno za naše inteligente ženstvo, ki sicer mnogo čita, a seveda le v blaženi nemščini, one v slovenskem jeziku pa kaj rado odriva v stran. Zakaj sezati vedno le po tujem, ko imamo dovolj domačega, sivega? Zato pa: čitajmo rade knjige tudi v mitem materinem jeziku, a bodimo pri knjigah izbirčne. Sezajmo le po onih, ki imamo od njih koristi in užitek, čitajmo z največjo pozornostjo knjige, ki se odlikujejo po lepi vsebini, krasnem slogu in mojstrski tehniki, in takih imamo — hvala Bogu — tudi Slovenci dovolj.

Tudi o alkoholizmu dandanes mnogo govore in pišejo, a kakor je videti, še vedno ne z istim uspehom, ki bi bil dovolj izdaten, staviti meje njegovih silnih uničujočih moči. Zakaj veliko jih še piše, pase lenobo, obupuje, degeneracija pa napreduje. Zato je treba, priporoča pisateljica, da posežejo v boj proti alkoholizmu tudi slovenske žene in mater, ki se jim naj odočno pridružimo tudi učiteljice.

Knjiga, ki je zares kaj praktična in poučna, se priporoča kar najbolj sama. Zato naj ne bo med nami kolegine, ki bi ne imela „Dobre gospodinje“, zakaj prepričala se bo vsaka sama, da je to knjiga, ki smo jo dolgo pogrešale. Jerica.

Abditus: Reformacija in socialni bojni slovenskih kmeterov. Ta knjiga je izšla v založbi L. Schwentnerja v Ljubljani in velja 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Natisnila „Učit. tiskarna“. O kmeterih uporib je pisal Abditus že v „Naših Zapisih“ in je s tistimi zanimivimi razpravami dokazal, da pozna res prav dobro ono važno in interesantno dobo iz zgodovine slovenskega naroda.

Dr. Ivan Prijatej: Okulturnem pomenu slovenske reformacije. Znani književnik je sestavil ta spis za Trubarjev jubilej. Po svoji navadi je obdelal snov povsem originalno in, četudi se je zad

lati tlako na graščinskem imetu in poleg desetine je moral plačati še vsakovrstne druge dajatve. Pač so se bili kmetje tekom stoletij mnogokrat spustali zoper te grozne krvice; v krvavih bojih so si poižusili priboriti svobodo in človeške pravice; a vsak tak poizkus je bil s kruto silo zadušen. Z mečem in z vešali so mogočniki kmetiški stan vselej ugnali, tako da se naposred Še ganiti ni upal in je vzdano prenašal svojo nad vse žalostno usodo. Revolucija l. 1848. je prinesla kmetu svobodo in iz brezpravnega tlačana napravila ravнопravnega tlačana. Kri meščanov in mestnih delavec je osvobodila kmeta, zakaj revolucija l. 1848. je bila delo meščanov in mestnih delavec. Še ko je revolucija zmagovala, so se oglastili kmetje in začeli trkati na graščinska vrata ter prosili za olajšanje svojih bremen. Uspeh revolucije je bil, da je cesar 25. aprila dal avstrijskim narodom ustavo. Prvi državni zbor se je sesel 22. julija in štiri dni pozneje je bil izprožen predlog, naj se odpravita tlaka in desetina. Celih šest tednov so se graščaki in duhovniki ljuto branili tega predloga, malone vse plemstvo je porabljalo ves svoj vpliv zoper osvobojenje kmetov, posebno knez Windischgraetz, toda meščanski svobodomisinci se niso vdali nobenemu pritisku. Dne 7. septembra l. 1848. je prišel predlog zaradi odprave tlake, desetin in drugih dajatev na glasovanje in je bil v veliko večino sprejet. Reakcija, ki je kmalu potem nastopila, je sicer uničila mnogo tega, kar je revolucija izvojala, toda kmetiške svobode se ni upala dotakniti. Plemstvo je sicer z duhovščino vred dobilo zopet vso oblast v roke in je kmete tudi grdo osleparilo pri izvedbi zemljiške odveze, ali pri odpravi tlake in desetine. Vendar ostalo in na tem temelju se je kmetiški stan razvil in je postal močan pa tudi imovit. Grdo pa je, da se naš kmet letos niti spomnil ni prežnamenitega dogodka v zgodovini kmetiškega življenja in se ni zmenil, da je letos 60 let, kar je zaradi revolucije postal ravnopraven član človeške družbe in nehal biti graščinski služba.

Otvoritev nove šole v Krtini se vrši dne 13. t. m. ob 2. uri popoldne. Po blagoslovjanju in otvoritvi se vrši ljudska veselica v prostorih g. Ane Zarnikove. Vsi prijatelji šole se tem potom vabijo k najbolnejši udeležbi.

Poziv zavednim in kolegičnim tovarišem! Zavedne in kolegične tovarišestva pozivljamo, na njihče ne kompetira za nadučiteljsko mesto, ki je do 13. t. m. razpisano v lgavasi!

Razgled po šolskem svetu.

Kmetijsko šolstvo v Srbiji. Ministrstvo kraljevine Srbske se je nedavno odločilo, da se čimprej osnuje na vsečilišču v Belgradu fakulteta za poljedelstvo. Odredilo je v to svrhu, da se del čistega srbske državne loterije podeli temu vsečilišču. Dotična fakulta bo začasno imela tri oddelke: poljedelski, gozdarski in kulturnotehniški oddelki.

Naslednik Wahrundov. "Wiener Zeitung" je objavila, da je profesor kanoničega prava na vsečilišču v Crnovicah, dr. Valter pl. Hörmann, premesčen na inomoško vsečilišče kot naslednik Wahrundov.

Kongres filozofov. V Heidelbergu so v torek slovesno otvorili tretji mednarodni kongres za filozofijo.

Romuni proti poučevanju veronauka v madjarskem jeziku. Med ogrskimi Romuni vlada velika ogorčenost zaradi naredbe naučnega ministra grofa Apponyja, da se ima veronauk v romunskih šolah, izvzemši liturgijske predmete, poučevati v madjarskem jeziku. Romuni smatrajo da odredbo kot kršenje narodnega zakona, ki utegne za dolgo vrsto let onemogočiti mir med Madjari in Romuni. Ker noče vlada preklicati omenjene odredbe, bodo Romuni prisiljeni, da omeje veronauk na liturgijske predmete.

V Nemčiji je sedaj 59.348 javnih ljudskih šol z 8.924.779 učencami, oziroma učenkami.

25 let na vsečiliščih. Navajamo nekoliko podatkov z avstrijskimi vsečilišči za leto 1880 in 1905. Učnih oseb 903—1727, predavanj 2760—4798 in študentov 10.201—22.374. Od teh je bilo Nemcev 4769—8303, Čehov 1860—3789, Poljakov 1642—4056, Rusinov 514—926, Jugoslovjanov 468—996, Lahov 354—476 in Rumunov 164—204. Judje so se v teh 25 letih pomnožili z 1638 na 3070. Na posameznih univerzah: Dunaj 4572—8233, Praga 2057—4017 (češka), 1565 (nemška), Levov 1066—2933, Krakov 756—2023, Gradec 830—1913, Inostrost 649—1017, Crnovice 271—673.

Profesor Milčetić v notranji Istri. Na predlog jugoslovenske akademije je vlada podelila profesorju Milčetiću dopust tudi za prihodnje šolsko leto. Prof. Milčetić je za dolje časa odpotoval v notranjo Istru, kjer bo proučaval mnogoštevilno starohrvaške kodekse ter bržkone zepet kaj novega odkril.

Umrl je dvorni svetnik dr. Horac Krasnopoljski, profesor avstrijskega civilnega prava na nemškem vsečilišču v Pragi.

Profesor Schnitzer prične s 1. oktobrom predavati zopet na movakovskem vse-

učilišču. Klerikalci mu za to priliko pripravljajo velike demonstracije.

Nemške šole v Bosni. V Kreki bližu Dol. Tuzle obstoji ljudska šola in na nji poseden nemški oddelek. Najlepše je to, da pojava šolo šestero uradniških in nekoliko rudarskih otrok, katerim so roditelji domačinci Bošnjaki. Šolo v Kreki vzdržuje dežela s stalno podporo tuzlanske občine.

Demisija ministra dr. Marcheta? Z Dunaja poročajo, da je v tamošnjih političkih krogih razširjena gonorica, da je naučni minister dr. Marchet v Išlu cesarju podal demisijo.

Vzorno šolo za kmetijstvo na Koroškem ustanove v Pusarnici ter je dežela v ta namen že kupila dr. Damianovo poselstvo za 200.000 K.

Klerikalno dijaštvu na Slovenskem je imelo minule dni v Gorici svoj sestanek. Zborovala je tamkaj njihova "slovenska dijaška zveza". "Slovenec" poroča o — 300 udeležencih "Gorica" o 200, na drugem mestu celo o — 60, "Soča" pa o 30 do 40 udeležencih. Katero je torej prav število? Napredni akademiki goriški so imeli manifestacijsko zborovanje, ki je bilo naperjeno proti klerikalnemu zborovanju.

Otvoritev prvih albanskih narodnih šol. Iz Carigrada poročajo: V Tirani, Valoni in drugih krajih so otvorili albanske narodne šole. Pri tem je prišlo do patriotičnih manifestacij. Šole obiskujejo tudi starejši ljudje.

Z gospodarskega polja.

Državna subvencija. Mleksarska zadruga v Komendi je dobila 3000 K državne podpore.

Kako gospodarijo v Hrvaški. Reški "Novi List" poroča, da je hrvaška vlada, oziroma ban Rauch, prodal jahto "Margit" bakarske navtike svojemu prijatelju grofu Oreciu za 16 tisoč kron. "Margit" je bila od parmskega vojvode kupljena za 20 tisoč kron. Pomorci in večaki cenijo, da je 16.000 K vreden samo stroj.

Tisoč jugoslovenskih zadruž. Število zadruž na slovanskem jugu v Avstriji je zraslo na 1010. Najlepši dokaz, da se pošteno trudimo za vsestranski gospodarski napredek.

Avstrijski veletržec z železom so znižali ceno za železo v palicah in pločevino pri 100 kg za 1 K. To znižanje cen je posledica znižanja cen, ki so jo uvedle livarne pred kratkim časom.

Kmetijski tečaji. Češki kmeti slovijo kot strokovno visoko naobraženi kmetje, vkljub temu vidimo ravno na Češkem streljenje po nadaljnem kmetijskem pouku v različnih tečajih. Naj jih nekaj imenujemo. V Altrohlavu se vrši od 17. avgusta do 12. septembra travniški tečaj. Mleksarski tečaj se vrši od 3. do 30. septembra v Malem Tapijanu. Močvirski tečaj pa traja v Sebastiansbergu od 6. do 13. septembra. Posebno se ozira tečaj na pridobivanje šote.

Vlinska kriza v Istri. Predsedstvo istrskega deželnega kulturnega sveta je doznaло, da je v Istri še okolo 150.000 hl vina na prodaj. Lanskega leta se je pridelalo v Istri 400.000 hl vina.

Svetovna razstava v Tokiju je odgovorena od leta 1912 na 1917.

Raznoterosti.

X Novo mesto nameravajo zgraditi severno od Berlina. Mesto bo zgrajeno po modernih zahtevah za 140.000 prebivalcev. Za novo železniško postajo je že določenih 300.000 mark.

Jubilejski cesarjev spomenik postavijo v Dalmaciji na 1900 metrov visoki gori Osjen v Krivoščini.

V štirih dneh iz Evrope v Ameriko. Parni paroplovne društva "Cunard", "Lusitania" je iz Liverpoola prišel v Novi Jork v 4 dneh in 13 urah. To je dolej najhitreje potovanje med Evropo in Ameriko.

Z gobami se je zastupila vsa rodovina nekega bogatega posetnika pri Pečuhu na Ogrskem. Dve deklici sta že umrli. Drugih šest članov rodovine se nahaja v smrtni nevarnosti.

Madjarski observatorij na Reki. "Pesti Hirlap" se bavi z vprašanjem, da se ustavovi na Reki astronomski in pomorski observatorij.

Nov hrvaški list v Južni Ameriki. V Punta Arenas je pričel izhajati nov hrvaški list pod naslovom "Domovina". List izhaja vsako soboto.

152.000 kron je poklonil zagrebški nadškof dr. Jurij Posilović povodom svoje zlate maše v dobrodelne svrhe v Zagrebu, Senju, Ivaniči Gradu in Kloštru Ivanoviču.

Vellikanski požar je te dni izbruhnil v portugalski pokrajini Beiras. Ogenj je uničil polja in gozdove v okrogu 20 milij. Pogoreli sta tudi dve vasi. Zgorelo je tudi več ljudi. Na tisoče ljudi, ki jim primanjkuje hrane, prebiva na planem.

Kongres vegetarancev. V Draždanih je bil otворjen prvi mednarodni kon-

gres vegetariancev. Takoj po otvoritvi so udeleženci poslali grofu Levu Tolstemu brzjavni pozdrav.

Nemški dnevnik v Carigradu nameravajo ustanoviti Nemci. Nemška vlada je dala v ta namen 300.000 mark.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 902. Štajersko. 151 1—1

Služba formalno usposobljene učiteljice ženskih rečnih del se razpiše za dvorszredno ljudsco šolo pri Sv. Marjeti pri Rimskih toplicah in za enorazrednico pri Sv. Miklavžu na Laškem z normalno nagrado po 572 kron in letno potnino po 58 kron.

Prošnje za to službo se naj vložijo pri krajnem šolskem svetu pri sv. Marjeti pri Rimskih toplicah do dne 10. oktobra 1908.

Celje, dne 7. septembra 1908.

Najboljše klavirje

prvovrstnih dunajskih tvornic in harmonije amerikan. sistema prodaja in izposoja

Alfonz Breznik, učitelj "Glasb. Matice"

136 Ljubljana, Gradišče 11. 52 9

Zavod za graviranje in izdelovanje kavčukastih štampiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

Uradni in zasebni pečati z kavčuka in kovine, štampilje za datum, vsakovrstni klišči, monogrami itd. 52 32

Ceniki gratis in fránko.

Vsem onim, ki ljubijo žlahtno kapljico in dobro kuhinjo z vedno svežimi raznovrstnimi jedi, priporoča svojo nanovo urejeno

restavracijo

kakor tudi moderno opremljeni in ceneni

♦ hotel ♦

Južni kolodvor
nasproti kolodvoru
A. Seidel,
restavratr.

32 12—8

restavratr.

Zalogo šolskih zvezkov

za Štajersko

(od dež. šol. sveta potrjeni z dne 3. oktobra 1899) za Kranjsko po F. Levčevim lepo-
pisju iz najboljšega papirja, enakomernimi
čistimi črtami, pivnikom in poljubnim ovitkom
priporoča 53 26-17

A. Umek v Brežicah in Krškem.

Uzorce na zahtevanje zastonj in franko.

P. n. učiteljstvu in sl. občinstvu se
priporoča

Kavarna Evropa

v Ljubljani, na Dunajski cesti.

Na razpolago je "Učiteljski Tovariš" in vsi drugi slovenski in velika
izbira tujih časopisov. — Za točno
postrežbo in dobro pijačo je kar
najbolje preskrbljeno.

Anton Tonejc,
27 26-19 kavarnar.

Cenovnik zastonj in poštne presto.

Največja in najbogatejša tvorniška zaloga
priznano pravih švicarskih

Union - ur

31
52-37

katerih tvornic delničar sem in edini zastopnik
za vso Kranjsko, ter zastopnik ur Schaff-
hausen, Klassig in Glashütte.

Velika zaloga zlat-
nine, srebrnine in
dragocenih kamnov,
kakor blaga od
srebra in kinasrebra

Fr. Čuden
urar in trgovec
v Ljubljani
Prešernove ulice
nasproti frančiškanskemu samostanu.

Kolega!

Svetujem Vam, da kupite svoji soprogi, s čimer ji na-
pravite veselje.

Hočete?

Naročite ji krasno in praktično suknjo
za krilo. Cijte, kaj piše gca. učite-
ljica Frič-ova iz Slatenje: "Jaz sem
popolnoma zadovoljna; v dokaz služi
to, da sem izmed osem kosov, ki
ste mi jih poslali na izber, izbrala
sedem."

A glejte, kako so cenene:

1 kos suknja za celo straneno krilo K 1:90
1 " " " kuhinjsko " 2:
1 " " " vrtače " 2:40
1 " " " lopež " 3:
1 " " " prav lepo " 3:40
Naročite takoj po povzetju od trvdke

Adolf Buchta v Kamenci, p. Šadek v
Polički, Češko. 113 26-9

JAN BAŠTA

v Schönbachu pri Hebu (Češko),
slovena tvrdka za dobovo godal, svetovnoznamena zaradi
svoje vsestransko priznane solidnosti, priporoča p. t. gg.
učiteljem in zborovodjem svoje neprekonske koncertne
in orkestralne gosle, viole, čele, base, citre, kitare prvega
reda ugodno doneče in prijetnih tonov z lesenimi ali
kovinskimi stroji, dobre in trpežne strune za vsa godala,
mojstrske gosli z lepim lokom in leseno škatuljo (9, 10,
12, 15 gl.). Ceniki gratis in franko.

Najugodnejša prilika za na-
kup. Vsaki instrument se
pred odpotiljanjem strokov-
njaško preizkusi.

Stare gosli in čela se zamenjuje za nove.
Prva prodaja gramofonov in najpopo-
nejših ploč.

Velenjenjeni gospod!

Poslane gosli so me po svoji ukusni
obliki in v sledi prijetnega glasu popo-
loma zadovoljile! Mislim, da je dolžnost
vsakega zavednega Čeha, da naroč
svoje potrebščine pri Vaši enej firmi,
ki ne more ž njo tekmoval nobena
inozemška tvrdka. Želim Vam mnogo
uspeha in ostajam prijateljsko vdani.
Fr. V. Mohapl, ravnatelj.
L. 29.XII. 1906.

Ne kupujte pod roko od prekupev, obrnite se
najprej in naravnost na našo tvrdko!

P. T. Jan Bašta, Schönbach! 89 18-12

Morem Vam sporočiti, da mi ugaja poslani bas radi
lepega glasu in primerne cene. Pošljam Vam zadnje
odplačilo z zagotovilom, da ste me popolnoma zadovoljili.

Borovany u Olešnice, 2.I. 1908.

A. Zimmermann, ravnatelj.

Na tisoč pohvalnih pisem svedoči gg. učiteljem
in zborovodjem o kakovosti in primernosti mojih
instrumentov.

Naročajte in priporočajte

šolske zvezke

slovenskega izdelka!

Založnik A. Slatnar v Kamniku.

Zaloga v Ljubljani pri V. Kenda,
V. Petriču, Fr. Igliču in dr. ter pri
trgovcih po deželi. 147-12 (4)

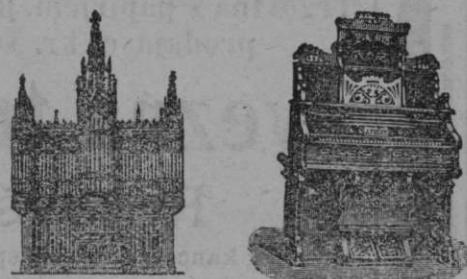
Odlkovane z zlatim zaslужnim križem s krono.

C. kr. privil. tovarne

orgelj in harmonijev

Jan Tuček, Kutna gora

(Češko) 25 26-19

stavi in dobavlja orgle vseh velikosti, sistemov
in slogov, harmonije s stiskalnim in sesalnim
sistemom (Cottage-orgle), klavirje in pianine
najmodernejših konstrukcij.

3 do 5letna garancija. Ustanovljene l. 1869.

Nizke cene. Tudi na obroke.

Tovarna je postavila že nad 6000 instrumentov.
Ilustrirane prospakte orgel, cene harmonijev in
klavirjev gratis in franko.

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem
poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in dru-
gemu občinstvu svojo bogato zalogo
šolskih potrebščin, papirja, zvezkov,
šolskih knjig, pisalnega in risalnega
orodja, umetnin, trgovskih knjig, raz-
glednic itd. 17 26-19

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka
v PRAGI

zavaruje v življenskih oddelkih: na slučaj
doživetja in smrti, doto otrokom, dohodke in
pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom,
profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila
proti prenotaciji na služnini, pokojnini, ženitvi
kavejci itd., in v požarnem oddelku: proti
škodam po požaru.

Zavarovani kapital . . . K 1053.737.839 88

Zavarovalnine . . . 8.090.621 62

Izplačane škode in kapi-
ali leta 1905 . . . 4.361.283 89

Reservne in poroštvene
zaloge . . . 34.791.584 99

Pokojniški zalogi (urad-
niška in zastopniška) . . . 2.188.391 24

Premoženje, naloženo v
vrednostnih papirjih,
posestvih, posojilih na
posestva . . . 34.087.781 48

Izplačana dividenda členom
življen. oddelkov l. 1905 . . . 206.296 40

V vsem pa doslej . . . 1.606.893 21

V letu 1905 se je premo-
ženje pomnožilo za . . . 3.004.509 80

V 37 letni dobi svojega
obstanka izplačala je
banka „Slavija“ svojim
členom odd. I—V. za

škode in nagrade . . . 87.176.383 75

Vsa pojasnila daje 22 26-19

General. zastop banke Slavije'

v Ljubljani,

Gospodske ulice št. 12.

Gričar & Mejač

v Ljubljani, Prešernove ulice 9
priporočata v veliki izberi po najnižji ceni
obleke za gospode in dečke, površ-
nike za gospode in dečke, obleke za
otroke, žakete za dame, paleto za
dame, plašče za deklice itd. itd.

Nepremočljive pelerine iz lodna ali vel-
blodje dlake (Kamelhaar) v vseh velikostih.
Gg. učiteljem in učiteljicam popust za
»Učiteljski konvikt«. 74 12-8

Pišite po vzorec!

Modno blago

voleno in pralno, damske in moške, platno,
damasti, namizni prti, brisače, blago za srajce
in vsakovrstno drugo plateno in pavlnato
blago stalnobarvni 13 26-23

= ZEFIRI =

prekrasnih modnih vzorcev za srajce, obla-
čila itd. samo dobre, preizkušene kakovosti
priporoča

Razpošiljalnica za plateno in modno blago

V. J. Havlíček a bratr

Poděbradi na Českem.

Mnogo pohvalne. Naročila za več nego 15 K
pošiljajo poštne presto. Zavitek s 40 metri
pralnega blaga za 18 K franko.

Pišite po vzorec!

Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154

BRATA EBERL

tovarna oljnatih barv, laka in firneža

v Ljubljani, Miklošičeve ulice 6

nasproti hotela "Union"

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v
mestu in na deželi njiju priznano najboljši.
črni, medli 19 52-37

lak za šolske table.

FR. STUPICA

v Ljubljani

Marije Terezije cesta št. 1
in Valvazorjev trg št. 6
priporoča svojo zalogo najbolje priznanih
slamoreznic, mlatilmic, vratil, čistilnic, stro-
jev za košnjo in obračanje sena.

Kmetovalci, ki rabijo pumpe in cevi za vodo,
vino in gnojnice, pluge in brane, peči, šte-
dinike in poljedelsko orodje, so zagotovljeni
najbolje postrežbe. Mlekarnam se priporočajo
izvrstni posnemalniki in trpežne ročke za
prenašanje in prevažanje mleka, traverze,
želesniške šine, vedno svež cement, strešna
lepenka, štorje za strop, pločevina, nagrobeni
križi ter vse ključavniciarsko, kovačko, klepar-
sko, stavbinsko, zidarsko, tesarsko in mizarsko
orodje vedno v zalogi. (9) 26 24

Kaj podeli kavi lepo barvo
in prijeten okus?

(8) 26-24

„Zvezdna“ in

„Ciril-Metodova“

kavina primes.

Kupovalke teh izdelkov dobivajo od Prve
jugoslovanske tovarne za kavine surrogate
v Ljubljani brezplačno mesečnik
"Slovenska Gospodinja".

Franc Kollmann

Ljubljana

na Mestnem trgu

priporoča slavnemu učiteljstvu svojo

bogato zalogo

stekla, porcelana

in podob, kakor tudi svetilk za petrolej

in elektriko. (146) 12 12

Prevzema tudi vsa steklarska dela
in zagotavlja najcenejšo postrežbo.

Razglas.

163 1-1

Na mestnih ljudskih šolah in otroških vrtcih se prične
šolsko leto 1908/9

dne 16. septembra 1908

s klicanjem sv. Duha in potem takoj z rednim šolskim poukom.

Vpisavalo se bode dne 13., 14. in 15. septembra v šolskih
poslopijih, to je: za I. mestno

Odlikovana
Prva kranj. tvornica klavirjev
Ljubljana, Hilserjeve ulice št. 5
blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek
priporoča svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene pianine, klavirje in harmonije tudi samoigralne za gotov denar, na delna odpaci ali naposodo.

Poprave in ugaševanja se izvršujejo točno in računijo najceneje. 28 52-32

Največja tvornica na jugu Avstrije
Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

Vljudno naznjam, da sem popolnoma prenovil in na novo uredil

Kavarno Prešeren
na Marijinem trgu v palači Assicurazioni generali.

Razen mnogih drugih časopisov je na razpolago tudi „Učiteljski Tovariš“.

Slavnemu učiteljstvu se priporoča za obilen obisk

Karol Polajnar

146 6-2 kavarnar.

JULIJA ŠTOR

v Ljubljani, Prešernove ulice štev. 5.

Največja zalogra moških, damskev in otroškev čevljev, dalje čevljev za lawn-tennis in pristnih goisserskih gorskih čevljev.

162 12-1

Elegantna in skrbna izvršitev po vseh cenah.

Najpriležnejši čevlji sedanjosti!

Kavino zrno

ta žlahtni sad, je dobil tekmovalko, ki je sicer ne bo izpodrinila, to tudi ni nameravano, ki pa onim mnogim, kateri naj ne bi uživali zrnate kave iz kateregasibodi vzroka, znatno olajšuje nje zdrževanje. — Kako se imenuje? — „Franckova“ ržena kava z znamko „Perlro“! Ta žitna špecialiteta je toli prijetnega okusa, da bi se mogel tudi najbolj izbirčen kavopivec spriajaznit z njo; pri pokuševanju skoro ni verjeti, da se v zmletku teh krasnih, na našem domačem polju pridelanih in na poseben način praženih, rjavih zrnih ne nahaja prav nič indijske zrnate kave, toli sličen je okus zvretka.

Prijeten grenki okus te ržene kave ima za posledico, da se le-ta čimdalje temraje pije. — Manjka ji onega sladkega okusa ječmenove kave, ki je vzrok, da se ta navadno kmalu pristudi, in to je posebna prednost naše ržene kave.

Ako se primesi še eno nožno ost znanega in priljubljenega „Franckovega“ pridatka za kavo v zabočkih ali zavojih, se dobi zvretek še polnejšega okusa in lepe zlatorjave barve.

154 5-2

Izšla je in se dobiva v Učiteljski tiskarni spevoigra 133-3

1848

Slava cesarju Francu Jožefu I.

Za šolske slavnosti priredil in Društvo za zgradbo učiteljskega konviktka poklonil Emil Adamič, učitelj v Kamniku. Cena 52 strani obsegajoči partituri je 5 K. Po pošti 20 vin. več. Besedilo za učence je izšlo v posebni knjižici po 20 vin. knjižica.

1908

C. in kr. dvorni založnik

papežev dvorni založnik

odlikovani lekarnar

Gabrijel Piccoli

v Ljubljani, lekarna „pri angelju“, Dunajska cesta

priporoča sledče izkušene izdelke:

Želodčna odvajalna tinktura krepča želodec, vzbuja slast ter pospešuje prebavo in odprtje telesa 1 steklenica 20 h. — Železnato vino krepča malokrvne in nervozne osebe ter bledične in slabotne otroke. Polliterska steklenica 2 K. — Salmjakove pastile olajšujejo hričavost, razkrajojo sliz. 1 škatljica 20 h. — Malincev sok, izboren naraven izdelek. Pomešan z vodo da za zdrave in bolne prijetno, žejo gasečo in zdravo pijačo. 1 kg steklenica K 1:50. — Antirheumon (cvet proti trganju) je najboljše sredstvo zoper reumatične boli. Bolni udje odrgnejo se s tem trikrat na dan. 1 steklenica 50 h.

Na razpolago je mnogo zahvalnih pisem. Ceniki se razposiljajo brezplačno in franko.

Naročila se izvršujejo točno po povzetju.

16 26-22

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani priporoča vizitke in raznovrstne kuverte s firmo.

„MLADIKA“

zasebna dekliška ljudska šola
v prostorih mestnega dekliškega liceja
na Bleiweisovi cesti v Ljubljani
otvori letos II. razred.

Vpisovanje v I. in II. razred se vrši 15. septembra t. l. od 9.-12. ure dopoldne v pritličju.

156 2-2

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Knjige v vseh velikostih, črtane, z eno ali dvema kolonama, v papir, platno, gradl ali polusne vezane.

Odjemalne knjižice po raznih cenah. — Največja zalogra vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitninske zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zalogra šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli, citre, kitare in tamburice. — Štambilje, pečatniki, vignete (Siegelmarken) za urade in privatnike izvršuje se v najkrajšem času. — Dopisnice, umetne, pokrajinske in s cvetlicami od najpriprostejše do najfinje. — Albumi za slike, dopisnice in poezije.

Zavitke za urade v vseh velikostih.

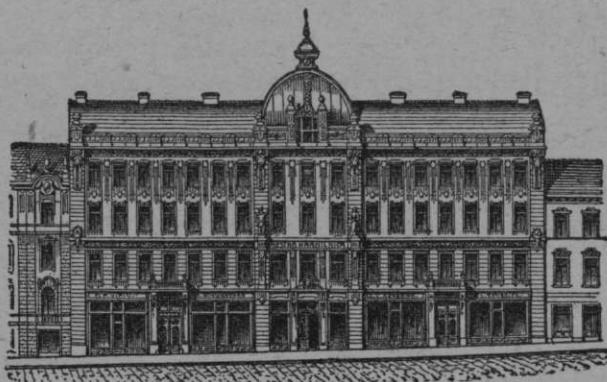
Ceniki za tiskovine in pisarniške potrebščine so brezplačno na razpolago. — Trgovci in preprodajalci imajo izjemne cene. — Priznano dobro blago. Solidna in točna postrežba.

5 52-50

Mestna hranilnica = ljubljanska =

v lastni hiši Prešernove ulice štev. 3

poprej na Mestnem trgu zraven rotovža.

Stanje hranilnih vlog: nad 24 milijonov kron.

Rezervni zaklad: nad 860.000 kron.

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 0. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevdigajene obresti vsakega pol leta, h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso svojo davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar malo-

letnih otrok in varovancev.

145 12-1

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.